

ادبیات عمومی و خبری

هفته‌لق سیاسی ، ادبی و علمی غزته‌در .

جلد : ۲

سنه : ۱۳۳۵ رجب ۱۳ جمعه ایرتسی ۵ مایس ۱۹۱۷ نومرو ۲۷

الهامك بين الملل تأثیراتی

رشاد نوری‌یه

بزالهامی ساده شعره عائد و آنجق شاعره ویرکی تلقی ایدرز ! حالبوکه هر مسلکده ، هر فنده بواسطتعدادك تأثیری ، حتی بویوک بر موقعی واردر . هر هانکی ساحه‌ده اولورسه اولسون ، کشفیاتك ابتداسی بعضاً تصادف واکثریا الهام اولور . آوروپاده‌کی تلقیسنه کوره ، برناظم قدر بر مهندس ، بردو قنور و بر قوماندان‌ده قابلیتله متناسباً ملهم اولابیلیر ؛ چونکه هیچ کیمسه‌نك معلوماتی ، هر نتیجه‌یی استخراج ایدوبیله‌جك قدر واسع دکلدر . حقیقتده‌ده الهام ، غربك بو طرز تلقیسنده‌کی معنایی وشمولی افاده ایدر ، وساده شعره انحصار ایتمز .

... سیاست خارجی‌ده بودائرده‌دن خارج دکل ، وبلکه پك داخلدر .

دنیا‌ده هر دعوانك دلیلی بولونابیلیر ؛ حتی بعضاً عینی دلائل هم سیاهی ، هم بیاضی اثبات ایدر ! هان هیچ بر مناقشه و معارضه بوقدرکه تشکیل ایتدیکی طرفین اك معقول ادله‌یه استناد ایتمسین ! اکر وثائق و دلائل دائماً حقیقتك ودوغرونك طرفنده اولسه ایدی ، هیچ بر مملکت و هیچ بر شریعتده محکمه و محاکمه‌یه حاجت اولمازدی ! بواعتبار ایله عدلیه تشکیلاتی ، بعضاً خطانك‌ده شکلاً معقول اولابیلدیکنه اك مادی واک مطلق علامت تلقی اولونابیلیر .

میدانده ایکی رقیب اولدیغی زمان ناصل بو بویله‌ایسه ، برکشینك بر مسئله‌یی محاکمه‌سندده‌ده طبقی اویله‌در : دلائله اماره‌لرک چوقلنی و تناقضی بعضاً بر ذهن ایچنده عادتاً بر « طرفین » احداث ایدر ؛ بعضاً‌ده دوغروندن دوغروییه ایکی صورت حلك برینه استناد اولونور و دیکری خاطره کلز ؛ اکر نتیجه دوغرو چیقارسه ، تصادف اولور ؛ یا کلاش ظهور ایدرسه ، اولجه فکری اشغال ایدن بوتون دلائلک بیهوده و بوتون علامتک برر ضلالت اولدقنری آکلاشیلیر ! بوکی محاکمه‌لرک نهایتده بر تطبیقه اقتراان ایدجک اولانلری ، برچوقی درجات محاکدن کچه‌رک برچوقی مقرراته تابع اولادقنلرکدن ، اکثریا قطعیتدن محروم اولورلر . اوزمان ، اشغال ایتدکلری بیچاره مفکره‌نك حقیقته وصول ایچون ، بر ضربه طالع بکزر یکانه بر چاره‌سی واردر : الهام .

هر باشه نصیب اولمایان بو آکلاشیلماز قوتك بین‌الملل مسائله‌کی تأثیراتی تاریخك بر طاقم

حادثاتند بولق بحال اولماسه بيله، هر حالده مشگدر: چونكه ظهورندن اول الهامك تأثيرينه تابع اولمش آثار سياسي، تاريخه كيردكدن صوكره، ساده اسباب علميه سنه مستند كورينور، بونكه برابر، پلك بارز بر قاچ مثالي اولسون يوق دكادر.

- اوطو فون بيسمارك ايله غورچاقوفك تاريخ رقابتي، بويوك بر الهام ايله بويوك بر منطقك مجادله سندن مركدر! روس باش وكيلى، ۱۸۶۶ نمسه و ۱۸۷۰ فرانسز محاربه لرنده كي بيطر فلغه مقابل، آلمان مسلكداشيله اتفاق ايدرله و آوسترياده برابر اولارق شرق ايشلرني حل ايتك ايتيوردى. غورچاقوف، بو آرزوسنى بر چوق منطقى دلائله استناد ايتديره زك عادتاً بر اميده بكمزه تمشدى. حادثات ايچندن نظريه سنه موافق چيقارديني علامت سياسيده شونلردى:

اولا، غرب حكومتلرينك حكنه موافقت ايتدكلرى بر مسئله يى، شرق ايله دوغروندن دوغرويه علاقه دار اولان دول مركزيه ايله اكمل ايتك شبهه سز دهاقولايدر. ثانياً، سادووا مغلوبيتندن صوكره آوستريانك روسيه ايچون تهلكه لي بر رقيب اولماسى امكانى قالماشدر. ثالثاً، آلمانيا روسيه يى آوستريايه ترجيح ايدر، چونكه روسيه ده قوتليدر؛ و خصوصيله آرالرنده پلك يكي بر محاربه نك برودتني ده واردو! غورچاقوفك بو طرز تلقيسنى تأييد ايدمكك بر طاقم دلائل ماديه ده واردى: مثلاً بيسمارك، رقيبك افكارندن هيچ برينه مخالفت كوسترميور و بلكه هپ تصويب ايتيوردى! حتى غورچاقوف، روس سفيري [دوبريل] ه يازدينى بر مکتوبده «بيسماركك كنديسنه معاونت قطعيه وعد ايتديكنى، بونكه ده آلمانلر ايچون بر بورج اولديغنى، و بناء عليه ايجابنده روسلرك امرينه بر آلمان اردوسنك آماده بولنديغنى» تأمين ايتمشدى! دوبريلك جوابنده ده «بيسماركك ذاتاً روسيه يى آوستريايه ترجيح ايتديكنى هر زمان تكرر ايتديكى» يازيلدى! بو قدر منطقى دلائله و بونجه مكرر تأميناته استناد ايدن غورچاقوفك بيسماركه ربطاميد ايتمسي قدر دوغرو برشى اولماز... فقط بيسمارك اونك بوقناعتنى اسبابيله برابر بيلديكى حالده، بوس بوتون باشقه اولان كندى دلائلندن ينه بوس بوتون باشقه بر نتيجه استخراج ايتيوردى:

غورچاقوف، ۱۸۷۵ فرانسز - آلمان اختلافنده فرانسه يى انكلتره ايله برابر حمايه ايتدكدن صوكره، كنديني صلحك مدافعى اوله رق اعلان ايتمش، و بيسماركه قارشى علناً رقابته باشلامشدى! ثانياً، غورچاقوفك ائتلاف ايتك ايسته مسى ده، بيسماركى تقليداً بويوك بر اثر، يعنى بر اسلاوا اتحادى وجوده كتيرمك املندندى؛ بو سياست ده شبهه سز بالقانلرده تظاهر ايدمكك و بوتون جرمانلنى بر اسلاو جنبى ايچنده براقاچقدى. و خصوصيله غورچاقوف آلمان ائتلافنه، مستقبل تشبثاته قارشى بر آلمان بيطر فلنى نظريله باقيوزردى! شيمدى بوايكي رقيبك بوتون دلائلنى يكديكريله مقايسه ايدمكك اولورسه ق، آرالرنده كي تناقضه رغماً هپسنك منطقى وعقله يقين اولدينى پلك قولاي تظاهرايدر. فقط بونلرك طرفيني ده عقله صيفارسه ده، حادثات آنجق بر طرفنى احتوا ايدم بيلير. فى الحقيقه اويله اولدى: بحثي كچن مخابره دن بر قاچ آي صوكره، «روسيله ايله آوستريا بيننده محاربه ظهور ايدرسه آلمانيا بيطرف قاليرمى؟» سؤالنه قارشى، عيني غورچاقوف عيني بيسمارقدن: «بز آوستريايى يالكز براقاميز». جوابنى آلمشدى! بيسماركك خاطر اتنده اولوب هم بو حركتنى ايضاح ايدن، هم آلمانى دلائلك صحتى پلك بويوك بروضوح ايچنده كوسترن فقره آتیه قدر سياستده كي الهامه بارز بر مثال اولماز: «اوزمان بز آوستريا و فرانسه كي اوروپانك ايكي دولت معظمه سيله حرب ايتمش ومظفر اولمشدى. بناء عليه مغلوب ايتمش اولديغنز ايكي مدهش رقيبزدن هيچ اولمازسه برينك، بز دن انتقام آلمق ايچون باشقه دولترلرله اتفاق ايتسسه مانع اولق ايجاب ايتيوردى.»

اگر موسقوف سیاسی بسمارک بوضیئتدن برآز اولسون حصه دار اولسه ایدی، رقیبتک مستقبل خاطر اتنده کی بوقهره بی دها یازیلادن، حادثاتک صحیفه جریانندن او قویا بیلیر و آوستریا - آلمان اتفاق مثناسنک قارشیسنده، اوزمان بوقدر کولونج اولمازدی !

* *

سیاست خارجیده، بعضاده اویله بر چوق دلائله استناد ایدیلدن، عادتاً برآز حس قبل الوقوع ایله کشف اولومش حادثاته تصادف ایتکده ممکندر. مثلاًینه بسمارق، ایتالیانک برکون اتفاق مثلدن آیریلاجغی مکمل بیلوردی ! حالبوکه زمانک بوتون اماره لری بوطنک علیهنده ایدی : چونکه، اوچنجی ناپولئون، تختدن سقوط ایتدیکی کونه قدر رومانک ایتالیان باغتی اولماسنی رد ایدرک، آرتق فرانسه ایله ایتالیانک آراسنی برکوه آچشدی ! ثانیاً، ۱۸۸۱ ده، ژول فرهری تونسک حمایه سنی اعلان ایدنجه، یکی رومانک اسکی قرطجه خولیاسی سقوط ایتمش، ومیراندن محروم ایدیلن بر مغدوره دوئمشدی ! وخصوصیه کنج ایتالیانک قلبنده کی آوستریا قورقوسی فضله لاشمش و بونی تأیید ایدن وضعیت جغرافیه سی ده زهره یه التحاقنده الک بویوک سائقردن اولمشدی .. ذاتاً فرانسه نلکده، کندیسنه خیانت ایتش برملتله یکیدن مقداراتی تشریک ایتسی محتمل شیلردن دکلدی : چونکه فرانسه، ایتالیایی یوقدن وار ایتدیکی حالده، یتش بر محاربه سنده هیچ بر امدادینه مظهر اولمامشدی ! فرانسه زلر ایچون بوخاطره بی اونوقتله آلزاس لوره نی اونوقتق آراسنده بویوک بر فرق اولمازدی ! ایتالیا، فضله اولارق، نمسه - آلمان اتفاق سایه سنده دول معظمه دن اولق ایستیوز . . وصوکره، روماده فرانسه سفارتخانه سنک جاملری طاشلانارق، فلورانسده قونسولوسخانه سنک اوراقی مصادره اولونارق، بوتون بو حسیاتی تظاهر ایدیوردی . . .

اگر بودلائلی غورچاقوف جمع ایتسه ایدی، هر حالده ایتالیانک صداقت ایدیه سندن امین اولور، وبلکه ده [قریسی] بی الک بویوک نشانله تلطیف ایدردی ! فقط بسمارق اونک کی دکلدی، ایتالیانلری زهره سنه قبولنده کی باشلیجه سبب، کونک برنده هر حالده فرانسه زلره التحاق ایده جکارینه امین اولماسیدی ! خصوصیه ایتالیانک اسکی متفقنه ایتدیکی خیانت، قارشیسنده عبرته بکزر بر مثال اولیوردی؛ حتی : « اسارتدن قورتولش ملترده حس منت اولماز، یالکیز احتراض اولور ! » دیمشدی. حیاتنک صوک کونلرندن برنده ده، اتفاق مثنادن دکل، مثلدن، یعنی نتیجه اعتباریله ایتالیان بحت ایده رله، « دول معظمه آرسنده هیچ بر معاهده دائمی اولماز، شیمدیکلرده اسکی اتفاقله بکزر، یعنی دوامنه اعتماد ایدیلرمن . » سوزلرینی صرف ایتمشدی ! ذاتاً بسمارق ایتالیانلری سهومن و قطعاً اعتماد ایتزدی : اتفاق مثنایی هانکی حس آلتنده تثلیث ایتدیکنی، ایتالیانک التحاقندن ایکی سنه اول سویلیدیکی سوزلر اثبات ایدر : « ایتالیانلر لاشه ایله تغدی ایدن، بیه جک بر شی براقسینلر دیه محاربه میدانلرینک اطرافنده بکلین قارغاره بکزر . » دیمشدی ! بوندن دولایی باش وکیل قریسی بی بر آلت تلقی ایدیور، و برآزده . . . اوشاق کی قوللانیوردی ! ایتالیانلر، اتفاق مثک سایه سنده بحر سفیده عائد آمال ملیه لرینک کفالت آلتنده بولوناغغی امید ایتدکلی حالده، بسمارکک سایه سنده آنجق بر سقوط خیال استحصال ایده بیلملریدی ! آلمانیا، اونلره هیچ بر شی وعد ایتهمشدی . . حتی زهره نک تشکندن دوت سنه صوکره، ایتالیا خارجیه ناظری قونت دو روبیلان، بر مکتوبنده : « بن آرتق بو فائده سز اتفاقدن اوصاندم . . . » دییوردی !

برطرفند ده روما متفکرلری ، اتفاق مثلك يکانه . نتیجه سنی اردو بودجه سنك کیتدکجه قاپارمه سنده کوریورلردی ! بر کون ده آلمانیا ایمپراطوری ، شیمدی ایتالیا قرالی اولان پرنس ویقتشور امانوئلک لطیفه طریقیله قولاقلرینی چکمشدی ! بوسورتله ایتالیا ، آرتق برزصره دکل ، مثلك بر قفس ایچنده کبی دوریور ، وینه بوسورتله بیسمارک تخمینی تحقیق ایدیوردی ...

بیسمارق ، ایتالیا نلردن صوکره روسلرله بیله اتفاق ایتمشدی : یالکز تدافعی اولان بومقارنت ، روسیه به هیچ برشی تأمین ایتدیکی حالده ، آلمانیا ایچون ، فرانسه یی کیمسه سز براقق دیمکدی ؛ ایتالیا ن اتفاقله موسقوف اتفاقک بوتون فرقی ده ، برینک دیکرندن فضله دوام ایتسندن عبارت ، وبوسبيله بیسمارق ایچون هپسی عینی معرفتدی ! حتی بونلری حساب ایدرک اونلردن زیاده بزمه اتفاق ایتک ایسته مشدی .

... بیسمارکک اک بویوک ضربتی ، برایمپراطورلوقی تأسیس ایده بیلیمه سی دکل ، الهامه صاحب اولماسیدر ؛ چونکه آلمان اتحادی ، بیسمارق اولماسه ده اولاجقدی ؛ فقط کندیلکندن تشکل ایتش اولیه بر اتحادک باشنده ، بر باشقه سی اولسه ییدی ، هر حالده غورچاقوفه آلدانابیلیردی .

اسماعیل هاسی

احمد ساقی بلک افندی به

وقوعبولان نیازم اوزرینه ، لطفاً ، دوقتور [کورستاولوبون] ک بر اثرینی ترکیه اوله رق اجماله همت بیوردیکیز . بو خدمت قلمیه کزه عظیم تشکرلر ایدرم . بو دکرلی عالمک نظریات ، حتی مطالعات عندییه سنی بزلره طائغنه نه قدر غیرت ایدرسه کز عرفان عثمانی یی او درجه ده اعلا ایتش اولورسکیز . قارئلرکیز (روحیات انقلابات) یی درت کوزله بکلیور .

مساعده کزله سزه بر تکلیفده دها بولونه جنم .

[مونته سکیئو] نک رومالیرک عظمت وانحطاطنه غائد اولان اثری حالا ترکیه سزه نقل ایدلادی . لسانمزده بو اساسلی اثرک بر ترجمه سی بولونمامسی ، تعبیری عفو ایدیکیز ، عیبدر .

مجهولکیز اولمدینی اوزره فرانسه انقلاب کبیرینک مستحضرلرندن بالخاصه اوچی ، [وولهر] ، [ژان ژاق روسو] و [مونته سکیئو] افکار جدیدنک پیرلیدر . [وولته] ، بر آاز کوزرواتی یی سه ووردی . لکن [مونته سکیئو] آندن دها معتدلدی . و اثری ، نفوذی [وولته] ک اثر نفوذندن دها مهمدر .

رومالیره غائد اولان کتابی ، بالامبالغه اون ایکی دفعه او قودم و هر مطالعه مده بر یکی اثری تتبع ایتدیکمه قانع اولیوردم . خواص ایچون بونک کبی نافع آثاره آز تصادف ایدیلیر . هر عصرک محمولات فکریه سی ایچنده بودرجه نفیس اثرلرک عددی اوچی ، بشی کچمز .

حقیقت حالده یکی تاریخ اصوللری بوکتاب ایله باشلیور . بر [مونته سکیئو] نک رومالیرینی اوقویکیز ؛ برده [بوسوئه] نک تاریخنه عطف نظر ایدیکیز . بیوک برفرق هان ظاهر اولور . بری تاریخده هپ کلیسا طرفندن ایلری به سوریلن حکمیاتک تطبیقنی آرامش ، دیکری ، تاریخی منطق داتره سنده تدوین ایتش . بونلردن بری منقولدر ، دیکری معقول .

بری فیدر ، دیکری سوز .